

Par patēriņa cenām 2025. gada aprīlī

Sezonas un globālās tendences virza cenu pieaugumu – inflācija aprīlī paātrinās

Pēc Centrālās statistikas pārvaldes datiem 2025. gada aprīlī, salīdzinot ar martu, patēriņa cenu līmenis pieauga par 1,1 %. Precēm tas pieauga par 1,1 %, bet pakalpojumiem – par 0,9 %.

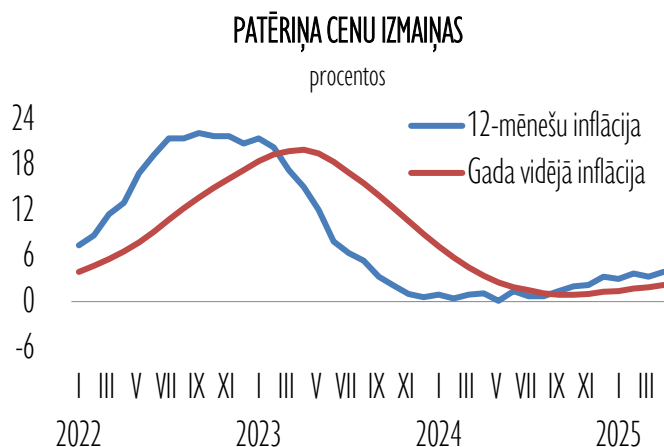
Šogad cenu pieaugums aprīlī bija straujāks nekā raksturīgs šim mēnesim. Ja neņem vērā kraso cenu lēcieni 2022. gada aprīlī, tad šogad fiksētais cenu kāpums bija straujākais aprīlī kopš 1995. gada. Cenu dinamiku aprīlī galvenokārt noteica cenu pieaugums apģērbiem un apaviem, kas šogad aprīlī pārsniedza sezonālo izmaiņu līmeni. Nozīmīgu ietekmi saglabāja arī pārtikas preču cenas – tās aprīlī turpināja pieaugt, un šī kategorija jau ilgstoši ir viena no būtiskākajiem inflācijas veicinātājiem Latvijā. Straujāks cenu pieaugums tika novērots arī pakalpojumu nozarē.

Apģērbiem un apaviem cenu kāpums šogad aprīlī bija straujākais šajā mēnesī pieredzētais (pēc pieejamiem datiem no 1998. gada). Cenu kāpums galvenokārt saistāms ar pavasara–vasaras sezonas preču – jauno kolekciju – aktīvu tirdzniecību, kas ierasti notiek ar augstākām cenām. Cenas apģērbiem un apaviem mēneša laikā palielinājās par 9,2%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,5 procentpunktiem.

Pārtikai un bezalkoholiskajiem dzērieniem cenas pieauga par 1,2%, kas kopējo patēriņa cenu līmeni palielināja par 0,3 procentpunktiem. Jāatzīmē, ka pārtikai aprīlī ir raksturīgs neliels cenu palielinājums, bet, ja neņem vērā straujo cenu kāpumu 2022. gada aprīlī, tad cenu kāpums pārtikai šogad aprīlī bija straujākais šajā mēnesī kopš 2008. gada, izņemot 2021. gadu, kad tas bija identisks šī gada pieaugumam. Lielākā palielinošā ietekme šogad aprīlī bija cenu kāpumam kafijai, mājputnu gaļai, piena produktiem un olām, svaigiem augļiem.

Arī pārtikas produktu cenas pasaulē aprīlī turpināja pieaugt – mēneša laikā par 1 %, bet gada laikā – salīdzinot ar 2024. gada aprīli, tām bija vērojams kāpums par 7,6 %. Gaļas, piena produktu un graudaugu cenu pieaugums pārsniedza cukura un augu eļļu cenu kritumu. Straujākais cenu kāpums bija gaļai. Cenas kāpa visiem gaļas veidiem, visvairāk – cūkgaļai, ko veicināja augstāks pieprasījums pēc ES cūkgaļas. Cenu pieaugumu pastiprināja arī Lieldienu sezonas pieprasījums. Liellopu un aitas gaļas cenas pieauga stabila importa pieprasījuma un ierobežota piedāvājuma dēļ, savukārt mājputnu gaļas cenas mēreni kāpa, īpaši Brazīlijā, kur svētku dēļ samazinājās eksporta apjomi. Arī piena produktiem cenas aprīlī pieauga visiem produktu veidiem. Sviesta cenas pieauga jau trešo mēnesi pēc kārtas, sasniedzot vēsturiski augstāko līmeni, ko veicināja zemi krājumi un augsts pieprasījums pēc piena taukiem Eiropā, bet piena pulveriem un sieram cenas kāpa, pateicoties stabilam pieprasījumam pasaulē un ražošanas kritumam Okeānijā. Cenas pieauga arī visiem galvenajiem graudaugu veidiem. Kviešu cenu kāpumu veicināja mazākas eksporta piegādes no Krievijas, stabils eksporta temps citās valstīs un ASV dolāra vērtības kritums. Tomēr straujāku cenu kāpumu ierobežoja tirdzniecības politikas attīstība un makroekonomiskā nenoteiktība. Straujākais cenu kritums aprīlī bija cukuram, ko noteica bažas par globālās ekonomikas perspektīvām un pieprasījuma vājināšanos pārtikas un dzērienu nozarēs. Cenas vēl vairāk samazināja negaidīti augstā cukura ražošana Brazīlijā, kā arī Brazīlijas reāla vērtības kritums un zemākas naftas cenas, kas padarīja cukura izmantošanu bioetanolā ražošanā mazāk izdevīgu. Savukārt cenu kritumu augu eļļām galvenokārt noteica palmu eļļas cenu samazinājums, ko izraisīja ražošanas pieaugums un eksporta piegāžu atjaunošanās Dienvidaustrumāzijā.

Pakalpojumiem aprīlī cenas pieauga vidēji par 0,9 %, kas kopējo cenu līmeni palielināja par 0,2 procentpunktiem. Pakalpojumu sektorā aprīlī vislielāko palielinošo ietekmi uz patēriņa cenām

radīja cenu kāpums pārvadājumu pakalpojumiem – cenu pieaugums tika novērots visos pārvadājumu veidos, bet būtiskākā ietekme bija starptautisko lidojumu sadārdzinājumam. Mērenāks, bet joprojām nozīmīgs cenu pieaugums tika novērots arī izmitināšanas un ēdināšanas, kā arī ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumiem. Savukārt lielākā samazinošā ietekme bija cenu kritumam kompleksiem atpūtas pakalpojumiem.

Pēc straujā krituma iepriekšējā mēnesī aprīlī neliels cenu pieaugums bija degvielai – par 0,5 %, kas kopējo patēriņa cenu līmeni būtiski neietekmēja. Cenas pieauga benzīnam, bet dīzeļdegvielai nemainījās.

Savukārt naftas cenas aprīlī būtiski samazinājās. *Brent* naftas vidējā mēneša cena aprīlī, salīdzinot ar martu, samazinājās par aptuveni 7 %, kas bija straujākais mēneša kritums kopš 2021. gada decembra, bet mēneša beigās cena bija par 15 % zemāka nekā marta izskaņā – no 74 ASV dolāriem par barelu aprīļa sākumā tā nokritās līdz 63 dolāriem mēneša beigās. Šādu lejupslīdi izraisīja pieaugošās bažas par globālo piedāvājuma pārpalikumu un pieprasījuma vājināšanos. Papildu spiedienu radīja Saūda Arābijas signāli par ražošanas palielināšanu un centieniem atgūt tirgus daļu, savukārt OPEC+ 5. maija sanāksmē apsver papildu ražošanas apjoma palielināšanu, pastiprinot bažas par jaunu cenu karu. Tirdzniecības spriedze starp ASV un Ķīnu vēl vairāk pasliktināja pieprasījuma perspektīvas, ko pastiprināja ASV ekonomikas sarukums pirmajā ceturksnī un straujš patērētāju uzticības kritums. Neskatoties uz pesimistisko noskaņojumu, negaidīts ASV jēlnaftas krājumu samazinājums palīdzēja ierobežot straujāku cenu kritumu.

Lielākā samazinošā ietekme aprīlī bija cenu kritumam ar mājokli saistītiem energoresursiem, kas kopā kopējo patēriņa cenu līmeni samazināja par 0,1 procentpunktu. Lielākā ietekme bija cenu kritumam elektroenerģijai par 1 %, ko noteica tās cenas kritums biržā, samazinot tarifus, kas piesaistīti elektroenerģijas biržas cenām. Cenu kritumu galvenokārt ietekmēja atjaunīgo energoresursu ražošanas pieaugums – augstāka vēja un saules staciju izstrāde, un siltāki laikapstākļi, kas samazināja Baltijas reģiona kopējo elektroenerģijas patēriņu, kā arī papildus tam strauji kāpa elektroenerģijas imports uz Baltijas valstīm. Cenas samazinājās arī siltumenerģijai par 0,7 %. Savukārt cenas nemainījās dabasgāzei, bet nedaudz pieauga cietajam kurināmajam – par 0,4 %.

2025. gada aprīlī, salīdzinot ar iepriekšējā gada aprīli, patēriņa cenas pieauga par 3,9 %. Gada vidējā inflācija bija 2,2 %.

Arī turpmāk cenu izmaiņas Latvijā būtiski ietekmēs globālās cenu svārstības un pasaules ekonomiskā attīstība, īpaši ģeopolitiskā situācija un tās ietekme uz energoresursu un pārtikas cenām. 2025. gadā kopumā vidējā gada inflācija būs augstāka nekā 2024. gadā un varētu pārsniegt 3 % robežu.